

Iako nikad nije predstavljala proizvod kojim bi se šumari ponosili, dapače, često su znali biti ogorčeni što se uopće proizvodi, svojedobno se na njenu proizvodnju trošilo godišnje i preko 500.000 m³ drveta iz naših šuma. Međutim, čista, dvostruko žarena, bila je na cijeni a artefakti nastali njenom potrošnjom i danas su vrhunski eksponati mnogih muzeja i zbirki. Slavonija je bila baza za opskrbu čeških radionica, a goranska nemala produkcija uglavnom je završavala u Muranu, u tamošnjim slavnim staklanama. Ovaj člančić, dakle, govori o potaši ili pepeljiki, neophodnom sastojku koji je omogućavao da se staklena masa uopće otopi, na koliko-toliko prihvatljivoj temperaturi. Kemijski gledano, radi se o solima natrija koje su krive za općepoznatu lužnatost pepela, njegovu uporabu sve donedavna kao »luga« za pranje robe. A za to malo potaše trebalo je spaliti silne trupce. Sva sreća da je kemijski način proizvodnje sode iz najobičnije kuhinjske soli već polovicom devetnaestog stoljeća ovu bezumnu eksploataciju privedo kraju.

Josip Ettinger, tada kraljevski katastarski šumarski nadzornik, uputio se kolovoza 1864. na višesatnu hodnju u šumu Garjavicu (Garjevicu?) da i sam pogleda čak i za njegovo vrijeme kuriozum: proizvodnju pepeljike. Nagomilalo se tamo, kako kaže, ležeće i prastare bukovine, koja se zbog pomanjkanja

Koliba drvodjelca – ilustracija: V. Anderle, iz Hirc: Gorski kotar, 1898.

Još jedna o

pepeljarenju

Josip ETTINGER, nestor hrvatskog šumarstva rođen je 1822. u Novoj Gradiški. Pradjed mu je došao u Vojnu krajinu sa vojskom, a otac mu je bio kolar. Nakon završene pučke škole u Novoj Gradiški nastavio je školovanje najprije na gimnaziji u Požegi, a onda u Zagrebu. Zbog ljubavi prema prirodi i šumi zaposlio se u Novoj Gradiški u svojstvu šumarskog pomoćnika. Radeći u šumarskoj struci kao pripravnik, čekao je stipendiju da pođe u šumarsku školu u Mariabrunnu kraj Beča. U Mariabrunnu je učio od 1846. do 1848. g. Sljedeće dvije godine proveo je kao vježbenik u Austriji. Od 1850. radio je u nekoliko krajiških šumarskih uprava: u Kovelju, Titelju i Mitrovici, da bi 1860. položio u Temišvaru državni ispit za šumsko-upravnu službu i bio je promaknut za šumara.

Nakon razvojačenja Vojne krajine katastralni je šumarski nadzornik u Zagrebu. Posebno je zaslužan za upoznavanje svijeta s ornitofaunom Obedske bare. Sabrao je mnogo materijala za Zoološki muzej u Zagrebu. Za hrvatsko šumarstvo posebno je važan jer je, izučavajući dendrofloru naših krajeva, proučavao varijetete hrastova.

Umro je 1908. u Zagrebu.

prometnica nikako nije mogla unovčiti. Pozvan je stoga majstor pepeljar, jedan Istrijan, koji je u bajti pri potoku, koristeći svoju dosta primitivnu opremu – kace, kotlove, burad – kuhao lug i žario potašu, dok su mu radnici diljem šume obarali i palili bukve i skupljali pepeo. Zanimljivo je da su najviše voljeli bukve koje su »prhle« tj. djelomično trule, jer daju najviše pepela, a kad se stablo palilo, palilo se cijelo, na licu mjesta. Naravno da je pritom bilo i požara, oštećenja ostalih stabala toplinom, progaljivanja i uništavanja šume. Naravno, prava je šteta i samo rasipanje drveta, ali ako je jedan radnik bukvetinu od 20 m³ mogao iznijeti na leđima (u obliku 50 kg pepela) to je već za pepeljara bilo itekako zanimljivo.

Najzanimljivije mu je svakako bilo na lađi u Sisku gdje se *centa* pepeljike plaćala i do 15 forinti, dok je cijena u Beču bila za *ilirsku* robu (po 100 klgm) 33–36 for. za *bielu ugarsku* u *komadih* 28–30 for. Kako se u Garjevicu te godine proizvelo 180 cenata pepeljike a spalilo 1800 kub. hvata leževine, zaradu od 1260 for. autor *dosta* povoljnom označiti može. No jasno je da je vrijeme pepeljike i u ono doba već prošlo, jer nema više šuma koje su baš toliko nedostupne da se u njima drvo ni na koji drugi način ne bi dalo unovčiti. Paljenje pepeljike je nepovoljno za šumu, nema više ni radnika koji bi taj naporan i samotan posao htjeli i mogli raditi (*Za pepeljarstvo*

dan danas već je vrlo mučno dobiti vješte radnike, jer ne samo da je zaslužba dosta slaba, nu posao sam je vanredno tegotan, tako da među timi ljudmi imade i pobjeglica vojničkih, tata i tomu sličnih individua – koji imadu manje-više uzroka izbjegavati ljudsko društvo.), a i primitivna tehnologija pridobivanja ove sirovine već je izgubila bitku sa modernim tvornicama koje pepeljiku proizvode.

Cjeloviti tekst g. Ettingera, Jedna o pepeljarenju iz 1886., možete pročitati na novoj adresi: www.sumari.hr/sumlist/pdf/188602970.pdf. Ostale članke o kojima smo prije pisali u ovoj rubrici, a i mnoge druge iz duge povijesti Šumarskog lista od sada možete potražiti u novoj Bibliografiji ovog časopisa na adresi www.sumari.hr/sumlist.

